

5. Postavenie štátu v ekonomike a hospodárstve

Moderná sociálna demokracia je prirodzeným oponentom neoliberalnej ideológie, ktorá sa stala základom transformácie po novembri 1989. Musí dbať najmä o záujmy tej časti spoločnosti, ktorá sa necíti byť víťazom transformácie. Proti bezbrehému individualizmu bráni a presadzuje záujmy spoločnosti ako celku. Krízy, ktorými Slovensko prechádza ukázali, že bez silného a dobre fungujúceho štátu ich nemožno zvládnuť. Moderná sociálna demokracia musí preukázať, že dokáže štát spravovať efektívne a hospodárne, že vie s daňami narábať spravodlivo a efektívne ich prerozdeľovať. Ekonomická kompetencia sociálnej demokracie je z tohto pohľadu absolútne kľúčová.

Skúsenosti zo škandinávskych krajín, kde inštitúcie štátu formovali sociálnodemokratické vlády, ukazujú, že tieto štáty prosperujú, pretože efektívne prerozdeľujú. Prerozdeľujú šance, ľudský talent, kapitál, rozširujú šance uplatnenia ľudského potenciálu. Štruktúry štátu a ich fungovanie spôsobili, že tam majú ľudia najvyššiu kvalitu života, sú zásadnými inovátormi a je tam najväčší pocit šťastia zo života. Práve to je zmysel modernej sociálnodemokratickej politiky.

6. Európska dimenzia sociálnej demokracie

Sociálni demokrati by sa mali usilovať o presadzovanie európskeho sociálneho piliera. Sociálnodemokratické strany Európskej únie musia postupovať spoločne a zasahovať do tvorby kľúčových politík eurozóny a Únie ako celku, ak

chcú zamedziť dezintegračným tendenciám. Práve preto je potrebné zintenzívniť a zlepšiť komunikáciu medzi sociálnodemokratickými stranami. Preto je správne nadväzovať kontakty so sociálnodemokratickými stranami, neostať iba doma, na svojom slovenskom poli a tváriť sa, že my tu všetko sami vymyslíme a vyriešime, že nepotrebujeme žiadne rady. Treba sa radiť a spolupracovať s partnermi v Európe. To neznamená slepo kopírovať, ale inšpirovať sa tam, kde je to pre Slovensko prospešné.

7. Potrebujú sociálni demokrati na Slovensku spojencov?

Nielen sociálni demokrati potrebujú spojencov, ale predovšetkým celá Slovenská republika potrebuje silných a spoľahlivých spojencov. Ostať izolovaní a myslieť si, že sa sami a bez spojencov vysporiadame s príležitosťami, výzvami, či dokonca hrozbami, je naivné. Je to iba ilúzia a divadlo pre sociálne siete.

Slovensko vyváža viac ako 85% svojej produkcie do Európskej únie. Ak sa chceme presadiť v európskom politickom priestore, tak nevyhnutne musíme byť schopní hľadať spojencov. To posledné, čo Slovensko potrebuje je, aby sme sa podobne, ako to urobil Vladimír Mečiar v deväťdesiatych rokoch, uvrhli do samoizolácie. Najhoršie pre národnostátne záujmy Slovenska by bolo ostať izolovaní.

www.institutsd.sk

[facebook.com/institutsocdem](https://www.facebook.com/institutsocdem)
[instagram.com/institutsocdem](https://www.instagram.com/institutsocdem)

Akú sociálnu demokraciu potrebuje Slovensko?

Moderné
princípy
pre sociálne
spravodlivé
Slovensko

1. Sociálna demokracia

Sociálna demokracia je humanistický koncept organizovania spoločnosti založený na princípoch demokracie, slobody, rovnosti, sociálnej spravodlivosti a solidarity.

Cieľom demokratickej ľavice je poľudšovať spoločenské zmeny tak, aby pri ich zavádzaní do života nedochádzalo k obrovským sociálnym nerovnostiam a nespravodlivostiam, pretože potom je spoločnosť nestabilná a nesúdržná a demokracia je ohrozená. Otvorenú, modernú, tolerantnú a demokratickú spoločnosť môžeme mať iba vtedy, ak sa ľudia budú cítiť systémom reprezentovaní a ak nedochádza k nekontrolovanej dominancii privilegovaných skupín na úkor zvyšku spoločnosti.

Preto sa sociálna demokracia usiluje organizovať spoločnosť nie iba v prospech jednotlivých sociálnych skupín, ale aj k spoločnému prospechu. Kladie dôraz na fungujúci sociálny štát, ktorého úloha nie je len ochranná, ale aj emancipačná. Pomáha tým, ktorí sú najviac ohrození, ktorí sú slabí, ktorí si nemôžu najmä v krízových situáciách vlastnými silami poradiť. Zároveň však prostredníctvom kvalitných a všeobecne dostupných verejných služieb umožňuje rozvinúť a uplatniť osobnostný potenciál a talent každej ľudskej bytosti bez ohľadu na to, do akej rodiny, na akej adrese, či v akom regióne sa narodila.

Sociálna demokracia presadzuje rešpekt a dôstojnosť pre každého človeka, ktorý poctivo pracuje a vytvára hodnoty,

a rovnako pre ľudí, ktorí sú z objektívnych príčin odkázaní na pomoc spoločnosti a štátu. Takto koncipované inštitucionálne rámce a hodnoty udržiavajú spoločnosť súdržnou a bránia tomu, aby sa stávala heterogénnou, rozbitou a polarizovanou.

2. Vzťah sociálnej demokracie k demokracii

Sociálna je prídavné meno a demokracia je podstatné meno v tomto slovnom spojení. Svoje hodnoty môžu sociálni demokrati presadzovať iba v demokratickom rámci. Preto musia výdobytky demokracie s plným nasadením ochraňovať. Napokon, sociálni demokrati sa vždy principiálne stavali proti totalitným a autoritárskym režimom a v minulosti prinášali obeť v boji s nimi. Ľudia hovoriaci si sociálni demokrati by sa nemali obdivne vyjadrovať o totalitných a autoritárskych režimoch a obhajovať ich. Nemali by vzhliadať k autoritárskym vodcom. Je až fascinujúce, že na Slovensku aj mnohí z tých, ktorí sa hlásia k ľavici, sú očarení konzervatívnym autoritárskym Vladimírom Putinom, a obdivujú konzervatívneho politika s autoritárskymi sklonmi Viktora Orbána, či dokonca reakcionárskeho Donalda Trumpa.

Tak, ako sociálna demokracia môže fungovať iba v podmienkach demokracie, aj demokracia vyžaduje pre svoje fungovanie sociálnu rovnováhu. Inými slovami, demokracia kríva, je invalidná, nedokonalá, neefektívna, ak neexistuje sociálna rovnosť, sociálna spravodlivosť, sociálna harmónia a sociálna súdržnosť. Ak je spoločnosť rozbitá a nenávisťne podelená, tak dochádza aj k ohrozeniu demokracie.

3. Aké hodnoty presadzuje moderná sociálna demokracia?

V situácii, keď je spoločnosť podráždená, plná nespokojnosti, frustrácie a hnevu, ak je narušený sociálny zmiar a ak ľudia pociťujú, že nemajú takú kvalitu života, akú by si oprávnene zaslúžili, skutočná moderná sociálna demokracia im neponúka falošných vinníkov.

V čase, keď v spoločnosti prevládajú odstredivé sily, je sociálne rozbitá a hlboko nenávisťne podelená, sociálna demokracia nemôže ako vlastnú alternatívu ponúkať takých lídrov, ktorí ju ešte viac rozdeľujú. Musí ponúknuť lídra, ktorý spoločnosť dokáže zjednocovať na základných hodnotách a východiskách, posilňovať sociálnu súdržnosť a budovať elementárny politický konsenzus okolo základných národnostných záujmov. Rozdelená krajina totiž nie je schopná zvládnuť nové (regionálne či globálne) výzvy.

Moderní sociálni demokrati odmietajú, aby sa ostrý politický konflikt premietal do absolútnej dehumanizácie. Tak, ako na jednej strane politici nesmú nazývať vlastných občanov dezolátmi, či dokonca lúzou, tak rovnako na druhej strane je proti samotnej podstate sociálnej demokracie ako humanistického hnutia viesť politický boj tak, že budú svojich politických oponentov urážať a ľudsky ponižovať. Aj hlavu štátu možno kritizovať, ale neslobodno ju dehumanizovať. Moderná sociálna demokracia nevedie politický boj takými prostriedkami. Odmieťa tiež akékoľvek prejavy rasizmu, xenofóbie, šovinizmu a nacionalizmu.

Moderní sociálni demokrati nerobia politiku vytváraním nepriateľov, hľadaním falošných vinníkov a vyvolávaním kultúrnych vojen. Nestavajú jednu skupinu ľudí proti inej. Musia byť schopní pomenovať zlyhania reálnych vládnych politik a navrhovať svoje vlastné odborné riešenia vedúce k náprave situácie.

4. Princípy sociálne a ekologicky orientovaného hospodárstva

Ústava Slovenskej republiky vo svojom 55. článku hovorí, že základnou úlohou spoločnosti je kombinovať ekonomický rast, sociálnu rovnováhu a ekologickú udržateľnosť vývoja. V kontexte globálnych výziev vyplývajúcich z klimatických zmien si potrebná ekologická transformácia vyžaduje kombinovať dva druhy solidarity:

- **Spoločenskú solidaritu**
- **Medzigeneračnú solidaritu**

Vyvažovať tieto dve solidarity je zásadnou výzvou súčasnosti. Pre modernú sociálnu demokraciu je zdravé životné prostredie jednou zo základných hodnôt, nesmie však znamenať stratu pracovných miest a znižovanie životnej úrovne ľudí v najzasiahnutejších regiónoch. Zdroje určené na ekologickú transformáciu preto musí efektívne a v primeranej miere investovať do transformácie slovenskej ekonomiky na dlhodobu udržateľnú a konkurencieschopnú v medzinárodnom prostredí, rešpektujúcu objektívne podmienky a záujmy Slovenska ako priemyselnej krajiny.

